

Vol 4 Issue 9 March 2015

ISSN No :2231-5063

International Multidisciplinary
Research Journal

Golden Research
Thoughts

Chief Editor
Dr.Tukaram Narayan Shinde

Publisher
Mrs.Laxmi Ashok Yakkaldevi

Associate Editor
Dr.Rajani Dalvi

Honorary
Mr.Ashok Yakkaldevi

Welcome to GRT

RNI MAHMUL/2011/38595

ISSN No.2231-5063

Golden Research Thoughts Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board. Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

International Advisory Board

Flávio de São Pedro Filho Federal University of Rondonia, Brazil	Mohammad Hailat Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken	Hasan Baktir English Language and Literature Department, Kayseri
Kamani Perera Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka	Abdullah Sabbagh Engineering Studies, Sydney	Ghayoor Abbas Chotana Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]
Janaki Sinnasamy Librarian, University of Malaya	Ecaterina Patrascu Spiru Haret University, Bucharest	Anna Maria Constantinovici AL. I. Cuza University, Romania
Romona Mihaila Spiru Haret University, Romania	Loredana Bosca Spiru Haret University, Romania	Ilie Pinteau, Spiru Haret University, Romania
Delia Serbescu Spiru Haret University, Bucharest, Romania	Fabricio Moraes de Almeida Federal University of Rondonia, Brazil	Xiaohua Yang PhD, USA
Anurag Misra DBS College, Kanpur	George - Calin SERITAN Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences AL. I. Cuza University, IasiMore
Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania		

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India	Iresh Swami Ex - VC. Solapur University, Solapur	Rajendra Shendge Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur
R. R. Patil Head Geology Department Solapur University,Solapur	N.S. Dhaygude Ex. Prin. Dayanand College, Solapur	R. R. Yaliker Director Managment Institute, Solapur
Rama Bhosale Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel	Narendra Kadu Jt. Director Higher Education, Pune	Umesh Rajderkar Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik
Salve R. N. Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur	K. M. Bhandarkar Praful Patel College of Education, Gondia	S. R. Pandya Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai
Govind P. Shinde Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai	Sonal Singh Vikram University, Ujjain	Alka Darshan Shrivastava Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar
Chakane Sanjay Dnyaneshwar Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune	G. P. Patankar S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka	Rahul Shriram Sudke Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore
Awadhesh Kumar Shirotriya Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)	Maj. S. Bakhtiar Choudhary Director,Hyderabad AP India.	S.KANNAN Annamalai University,TN
	S.Parvathi Devi Ph.D.-University of Allahabad	Satish Kumar Kalhotra Maulana Azad National Urdu University
	Sonal Singh, Vikram University, Ujjain	

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.aygrt.isrj.org

आदिवासी लोकगीते

दिलीप अलोगे.

वणी ता.वणी जि.यवतमाळ.

सारांश :- मानवाच्या इतिहासाचा पुर्वार्ध लक्षात घेतला की पूर्वीच्या काळात ज्यांची पावले या भूमिती रोवली गेली ते सर्व लोकसमूह म्हणजे आदिवासी होत हे ध्यानात येते. जल, जंगल व जमिन यांचे 'मूळधनी' म्हणजे आदिवासी. त्यांचा इतिहासही गौरवशाली आहे. परंतू आज ही या आदिवासींची उपेक्षाच पाहायला मिळते कारण स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतरही गेल्या अनेक वर्षांपासून हा आदिवासी जनसमूह जगहराटीपासून शेकडो योजने दूर पसरलेल्या विस्तीर्ण जंगली भूप्रदेशात तो बंदिस्त आहे.

प्रस्तावना

आदिवासी लोकजिवनाचे अभ्यासक डॉ.विनायक तुमराम म्हणतात— " आर्य-अनार्य यांच्या भिषण सांस्कृतिक संघर्षानंतर आदिवासींची सर्वांगीण धूळधाण झाली. युध्दखोर आर्यांनी त्यांना होत्याचे नव्हते करुन टाकले. त्यांनी केलेल्या भिषण नरसंहारातून जे बचावले त्यांनी धनदाट अश्या द-याखो-यांचा आश्रय घेतला. संघर्षाची आग हळूहळू विझत जाऊन मूळ आदिवासी जमाती तेथेच बंदिस्त झाल्या. तेथेच त्यांची जिवनराहाटी सुरु झाली तेव्हापासून हा समाज नागरी जिवनापासून दूर एकाकी व असहाय जिवन जगत आला आहे."

वर्णव्यवस्था जातीव्यवस्था व कठोर धार्मिक - सामाजिक निर्बंध आर्यांनी समाजावर लादले मात्र आदिवासींनी श्रम,समुह व सहकार ही तिन तत्वमुल्ये माणून जंगल पहाडात आपले जिवन काढले. स्वतःचे वेगळे भावविश्व, कलाविश्व व जगण्याचे नवे तत्वज्ञान उभारले. आर्यांनी आदिवासींचे चित्रण भयावह असेच केले. वैदिक वाङ्मयात आदिवासींच्या आलेल्या हिणकस वर्णनामुळे सर्वसामान्य माणसाच्या मनातून त्यांच्याबद्दलची सहानुभूती नष्ट झाली होती.

'आदिवासी नेमके कोणाला म्हणावे याचे भारतात निर्विवाद स्पष्टीकरण दिल्या गेलेले नाही. भारताच्या राज्यघटनेतील 342(1) या कलमान्वये आपण या जमातीला अनुसुचित जमात' ब्रम्कन्स्व ज्प्टम् असे म्हणतो. इंटरनेशनल लेबर ऑर्गनायझेशनने इ. स.1953 मध्ये प्रकाशित केलेल्या अहवालात सामान्यतः खालील वैशिष्ट्ये ज्या जनसमुहांमध्ये आढळतात त्यांना आदिवासी संबोधण्यात यावे असे म्हटले आहे.

- 1.वास्तव्याची एक जागा किंवा विभाग.
- 2.स्वतंत्रसंबंधावर आधारीत, एकात्मिक समाज संघटन.
- 3.समान पूर्वज व त्यांची भक्ती.
- 4.देवदेवतांची समानता व समान पूजाविधी.
- 5.समान बोली (भाषा) व समान लोकसाहित्य.

जे आदिवासी अतिदुर्गम भागात, द-याखो-यात, पर्वतात, धनदाट अरण्यात राहतात, सामान्यतःएकांतवासी जिवन जगतात व बाह्य जगाशी फारसा संबंध नसतो, त्यांची अर्थव्यवस्था फार मागासलेली असून जंगल वेचणे, फिरती शेती करतात, ज्यांच्या घरात व सामाजिक संबंधात त्यांची बोलीभाषा वापरतात आणि तिच्यातील लोकसाहित्य अजूनही जिवंत असते, जे आपल्या परंपरागत देवदेवता, रितीरिवाज पूजाविधी यांचे अतीव श्रध्दने आजही पालन करतात त्यांना अतिमागास किंवा आदिम आदिवासी म्हणून संबोधण्यात येते.

विदर्भात प्रामुख्याने गोंड, परधान, कोलाम, कोरकू या प्रमुख आदिवासी जमाती असून बंजारा ही विमुक्त जमात आहे. गोंडामध्ये माडिया-गोंड या प्रमुख उपजमाती आहेत. परधान ही सुध्दा वांशिक व सांस्कृतिकदृष्ट्या गोंडाशी संलग्न जमात असून गोंडाचा इतिहास, धार्मिक माहिती परधानांनीच त्यांच्या डेमशांमधून जतन केली आहे. या सर्व जमातींच्या इतिहास व संस्कृतिचा आरसा म्हणजे त्यांनी पिढ्यानपिढ्या केवळ मौखिक परंपरेने जतन केले, ते त्यांचे लोकसाहित्य असून ते प्रामुख्याने लोकगीतांच्या स्वरूपात आहे.

आदिवासींच्या या परंपरागत लोकसाहित्यात केवळ लोकगीतेच नव्हे तर लोककथा, लोकनाटय, विधीनाटय, म्हणी, उरवाणे, कोडी, मंत्र, भगत, पुजारी पेरमा भुमका इत्यादिच्या अंगात देव संचारल्यावर केलेली वक्तव्ये यांचाही अंतर्भाव होतो. आदिवासी लोकसमुहात विवाह, दसरा, दिवाळी, भवई जिरोती, होळी या प्रसंगी लोकगीते गायल्या जातात मात्र या लोकगीतांना त्यांच्या पारंपारीक लोकनृत्याची जोड असते किंबहुना नृत्यासाठी ताल घेतल्याशिवाय ही लोकगीते त्यांना स्फूर्तच नाही. माडिया गोंडामध्ये आजही 'गोटूल' ही प्रथा आहे. तेथे 'गोटूलपाटा' ही गीते म्हटली जातात. त्यातूनच त्यांची संस्कृती, पूर्वजांची माहिती नवीन पिढीला मिळते. गोडांचे धार्मिक पुराण ज्या गीतांमध्ये असते त्याला 'डेमसे' म्हणतात.

आदिवासींची ही लोकगीते शीघ्रकविते सारखी नृत्याला सुरवात झाली की सहजस्फूर्तपणे त्यांच्या मुखातून प्रकटतात. एकाने एक ओळ म्हटली की त्या ओळीचा पुनरुच्चार करुन दुसरा त्याचापुढे प्रसंगानुरूप ओळी जोडत जातो. त्यामुळे प्रत्येक वेळी वेगळेच लोकगीत तयार होत जाते. त्यात प्रासंगिकता, प्रासादिकता, विनोद व त्यांच्या बुद्धिचातुर्याची चमक दिसते. त्यांचे जीवन निसर्ग आणि जंगलाशी निगडीत असल्यामुळे या लोकगीतांत निसर्गातील विविध घटक व त्यावरील अपुमा पाहावयास मिळतात. त्यांच्या नृत्याची सुरवात 'रिरीलो' रे रिरीलो' रिरीलो' असे म्हणत फेर धरुन केली जाते. त्यांच्या गीतातून शृंगार, प्रणय हे त्यांचे आवडीचे विषय व्यक्त होतात.

“ रेला रे रेला.....

नावारे च्याते मस्का मरा
मस्का मरा वारुन बातारे
आली शृंगार डोळी बाता
रेला रे रेला
नावारे च्याते लिंबू मरा
लिंबू मरा वारुन वारुन बातारे
आली शृंगार डोळे बाता
रेला रे रेला.....
नावारे च्याते सिता मरा
सीता मरा, वारुन बातारे
आली शृंगार डोळे बातारे
रेला रे रेला.....
नावारे च्याते शिरी मरा
रेंगा मरा वारुन बातारे
आली शृंगार डोळे बाता
रेला रे रेला.....
नावारे ज्वानी मंता हौशा
तुरे हिंद मंता
रेला रे रेला.....”

प्रेयसी आपल्या प्रियकराला उद्देशून हे गाणे म्हणते आहे. आंबा, लिंबू व सिताफळाचे झाड फळांनी बहरले असून वा—यावर डोलत आहेत. शेवंतीसुध्दा बहरली असून तिचा सुगंध वा—यावर डोलत आहे. माझ्या जिवनाची बाग ही तशीच बहरली आहे. पण हाय रे दैवा । अशावेळी तू माझ्याजवळ नाहीस ही स्त्रीसुलभ भावना या गीतातून व्यक्त होत आहे.

विवाहप्रसंगी मुले—मुली गाणी गातात या गीतातून नवरा—नवरीला उपदेश, सासरच्या मंडळीवर प्रेम करण्याचा सल्ला व्यक्त होतो

“ रेला रे रेला
साली मेरी होनू दादी रिरीलो
किनीर विनीर होनू दादी रिरीलो
निवा दायना जोडी दादी रिरीलो
किनीर विनीर होनू दादी रिरीलो”

“नव—या मुलांबरोबर हसत नाचत जा” असे नव—या मुलीला तिच्या मैत्रिणी सांगत आहेत. तर नव—या मुलाला 'तुझ्या जोडीदारीणीला हसत नाचत घरी घेऊन जा' असे त्या सांगत आहेत.

गोडांचे 'डेमसा' नृत्य आनंदाच्या प्रसंगी किंवा देव बसविण्याच्या प्रसंगी करतात. स्त्री—पुरुष मिळून प्रचंड ढोलाच्या तालावर हे नृत्य मोठया उत्साहाने करतात. झेंडा लावलेली काठी, मोरपिसे, सल्ले इत्यादिंनी सजविलेली असून तिला रंगीत वस्त्र बांधलेले असते. हा त्यांचा पेरसापेन देव. एकाच्या गळ्यात मोठा ढोल अडकवितात व दुसरे दोघे तो वाजवित असतात. एका काडीने, हाताने आणि दोन काडयांनी ढोल वाजवितात व नृत्य करतात. ढोल, पुंगी व धुंगराच्या तालावर नाचले जाणारे 'गोंडी' नृत्य हे एक दणकेबाज नृत्य आहे. शिट्टया वाजवून, मधून मधून आरोळ्यायुक्त हुंकार देऊन, हातात टॉवेल किंवा रुमाल घेऊन वादकाच्या

सभोवती आनंदी मुद्रेने ताल धरुन हे नृत्य करतात.

गोंड संस्कृती आणि गोंडीचे मूळ स्वरूप मानली जाणारी माडिया-गोंडी बोलणारे अतिमागास माडिया गोंड गडचिरोली जिल्ह्यातील भामरागड-एटापल्ली या परिसरातील जंगलात प्रामुख्याने दिसतात. द्राविडीय भाषासमूहातील असलेली गोंडी मौखिक स्वरूपात असूनही तिने गोंड संस्कृती लोकगीतांच्या स्वरूपात टिकवून ठेवली आहे. समाजव्यवस्था, मानवी भावभावना, जिवनातील विविध प्रसंग, शृंगार, निसर्गप्रेम या विविध विषयांना या लोकगीतांत स्थान आहे.

माडियांमध्ये वधु मूल्याची प्रथा आहे. वधूच्या मैत्रिणींचा धोळका लग्नमंडपात नवरदेवाला चिडविण्यासाठी गाणी म्हणतात. नव-या मुलाला 'दादी' म्हणतात. हा धोळका दादीला उद्देशून म्हणतो की जोडी जोडी (जोडीदारीण) म्हणतोस पण त्यासाठी हिरवे हिरवे धान द्यावे लागतील. जेव्हा गाडीभर धान टाकशील, तेव्हाच बायको तुझी होईल. दादी, बायको काही फुकट मिळत नाही. व्याहयाच्या घरी आधी कोंबडा पोहचवून दे आणि मग बायको ने. दादी, धानाने भरलेल्या बैलगाडीच्या धु-याला जेव्हा बोकड बांधलेला असेल तेव्हाच तुझी बायको तुला मिळेल.

नव-यामुलाला चिडवण्याच्या हेतूने अतिशय मिष्कील पणे हे लोकगीत सादर केले जाते.

रे` रे लॉ` रि` रीलॉ` सी`
 री` रीलो` री`
 जोडी जोडी इनदादी
 वंजी वालवाल दादी
 वंजी वालवाल....
 गाडा नुका दोस्ते दादी
 वंजी वालवाल दादी
 वंजी वालवाल...
 अस्के निवा जोडी दादी
 वंजी वालवाल...
 पूनम जोडी दुरको दादी
 वंजी वालवाल दादी
 वंजी वालवाल...
 कोरट पारी लोने दादी
 वंजी वालवाल दादी
 वंजी वालवाल...
 दूरत बोकडा दोहानेके दादी
 वंजी वालवाल दादी
 वंजी वालवाल...
 निवा जोडी दुरको दादी
 वंजी वालवाल दादी
 वंजी वालवाल...
 री` रीलो` री`

यासोबतच विवाहप्रसंगाशी निगडीत विविध लोकगीते पाहावयास मिळतात. माडियामध्ये 'पंडूम' या नावाने विविध सण साजरे केले जातात. हे सण सार्वजनिकरीत्या साजरे केले जातात. त्यानंतर ते घरोघरी केले जातात. 'पिंडी पंडूम' पीठ दळण्याचा सण, 'विज्जा पंडूम' बी पेरल्याचा सण, नवे धान्य खाणे सुरु करण्यापूर्वी केल्या जाणारा 'पोलवा' अश्या सणातही लोकगीतांच्या माध्यमातून आनंद व्यक्त केल्या जातो.

गोंड संस्कृती विजयादशमीचा सण मोठया उत्साहाने साजरा करतात. राज्याच्या सन्मानासाठी एक दोन दिवस अगोदरपासूनच दूरदूरच्या पहाडी, जंगली भागातील माडिया पुरुष, मुले, मुली, पायीच नाचत गाणी गात हा सण साजरा करण्यासाठी एकत्र येतात.

तिना नामूर, नेई नामूर हो हो हो`
 नेई नामूर हो हो`
 तेदाना उदाना
 मावोर बाबोना डेरा
 नेई नामूर ना ना ती ना नामूर ना ना....
 अहेरी नाटे जीम्मेदार
 रामराम बोलो
 ना ना ती ना.....
 तेदाना उदाना

मावोर बाबोना डेरा
नेई नामूर ना ना ती ना नामूर नाना

“उठत, बसत म्हणजे मजल दरमजल करीत आमच्या लोकांचा जमाव चालला आहे. अहेरी गावाचा जिम्मेदार असलेल्या राजाला रामराम करुन उठत बसत आमच्या राजाकडे जमाव दस-याला पोहोचेल. ” असा भाव व्यक्त करीत गाण्याच्या लयीवर ताल धरत माडिया मुलामुलींच्या रांगा जोमाने पुढे जात असतात. या जनसमुहात पाहुण्याच्या आगत स्वागताची परंपराही मोठी आपुलकीची आहे. गावांत कोणी पाहुणे किंवा अधिकारी येणार असतील तर त्यांचे स्वागतही गीत गाऊन केल्या जाते. माडियाची सौंदर्यदृष्टी व्यक्त करणारी लोकगीते यांच्यासह लहान मुलांसाठी अंगाई गीत, बडबड गीत, विकास गीत, निवडणूकीचे गीत असे अनेक प्रकार या लोकगीतांत पाहायला मिळतात.

गोंडी आणि माडिया – गोंडी यांचे मूळ एकच असले तरी गोंड सर्वदूर पसरलेले असल्याने गोंडीचे रूप पालटले आहे. तर माडिया-गोंडी अजून मूळ रूपातच आहेत.

त्यांच्या मनात परम भक्तीभाव आहे. पोच्यमा ही त्यांची देवी. या देवीला प्रथम हळदकुंकू घेऊन जातात तेव्हा-

नी येवनल वातोमे माराई
काजळ कुकुवा तंतोम माराई
हारी गारका ततोमे माराई
टेंवेल पिसे ततोमे माराई
सुख सुखळ हिमे माराई
दुख दुखळ ओमे माराई
दोपा रैके ततोमे माराई
हेती गुटला ततोमे माराई

हे देवी, पोच्यमा माई, तुला काजळ, कुंकू आणले. साडी चोळी आणली, लहान पिलू आणले. आम्हांला सुख, शांती दे, दुःख, त्रास दूर घेऊन जा या शब्दातून आपल्या भावना व्यक्त करतात. या जमातीतील 'डेमसे' हा एक लोकप्रिय प्रकार आहे. डेमस्यांमधून गोंडाची निर्मिती, देवदेवता, समाजरचना याबाबतची माहिती असून ही डेमसे परधान लोक गातात. त्यांनीच डेमस्यांची परंपरा राखली असून गोडांच्या लग्नात व इतर काही धार्मिक विधीत परधान आवश्यक असतो. डेमसे गाणा-या परधानाला 'पाटाडी' असे म्हणतात. परधानांच्या डेमसा गीतांचे सोळा प्रकार असून नाचत नाचत ही डेमसे गाण्यात येतात.

वंका ताडीता कल गडया
वंका ताडीता कलु, हरे राम परस गडया
उनोन उनोने इंता गडया उनोन
तोडी परासी दोस गडया तोडी
जोडे भट्टीना कल गडया
जोडे भट्टीना कल
उनोन उनोने इंता गडया
हरे राम परस गडया

वाकडया ताडाची दारु रामा गडयाकडून काढून आण आणि मेहून्याला दे. मेहूणा नाही नाही म्हणतो. मग भट्टीची दारु आणूनच दे. मेहूणा नाही नाही म्हणतो तर मग तोंड उघडून प्यायला लावा असा यातील भावार्थ आहे.

विदर्भातील यवतमाळ आणि चंद्रपुर जिल्हयात तसेच मराठवाडयातील उस्मानाबाद आणि नांदेड जिल्हयात व आंध्रप्रदेशातील आदिलाबाद जिल्हात "कोलाम" या आदिवासी जमातीची वस्ती आढळते. या कोलामाच्या वस्तीला 'कोलाम पौड' असे म्हणतात. ही वस्ती सुध्दा दाट जंगले व लहानमोठया टेकडयांवर वसलेली असते. या कोलामांचे ब-याच बाबतीत गोडांशी साधर्म्य दिसते.

दसरा, होळी, दिवाळी, हे सण कोलाम मोठया उत्साहाने साजरे करतात. पोळयाच्या म्हणजे भाद्रपद महिन्यात गोडांच्या 'पोलवा' प्रमाणे कोलाम 'फूलझाडणी' हा सण साजरा करतात. 'गाव बांधणी' हा कोलामांचा अतिशय महत्वाचा सण होय. तीज झाल्यावर मे महिन्यात शेवटी सामुहिक स्तरावर हा सण साजरा केल्या जातो. रोगनिरसन आणि वर्षभरासाठी पूर्ण अरिष्ट निवारणार्थ संरक्षण करण्यासाठी हा सण असतो. रात्रभर चालणा-या या कार्यक्रमात भरपूर दारु पिणे, नृत्ये व गाणी असतात. या गीतांमधून विविध देवदेवतांची आळवणी केल्या जाते. भक्तिगीत, देव-डंडोक, देवाची प्रार्थना अश्या गीतांसोबतच कोलामांच्या मुलांनी रानावनात न जाता शाळेत गेल्यास त्यांचे जिवनमान सुधारेल अश्या आशयाची गीतेही कोलाम गीतात आढळतात.

कोलावा बालाकुल कांडार शाळा
नालुम्मती आणार कुळती शाळा
धोरीपतना तिनार काकतना वेटा
दररोजताद आवरेत इही आटा
ओक्को जीर शाळांग सारे राजा
मास्तर वेल तोलतेन ते भेलतेही मजा
येनार येलातारुंग मास्तर कान केज्जा
इनांग इडाकाटूंग वा-तोतेद लाज्जा
विनंती कातना इड्डातून बान-बेकूंग
इन्नेळतानाट शाळांग पानकूर बाला कूलंग
येजील दोकळी शाळांग कोसेसेर आवरुंग
सिन्नामतानली गोष्टीकुल इडूर
दुनियान ओला बात्तेंग इडूर
आईबाईने वेलूंग पानकूर शाळांग
कारापाताशिवाय सुधरीलदातूम येनांग
बाईने व कारापते व ते सुधरीयाव येलांग

कोलामांची मुले शाळेत जातात पण मधूनच त्यांचे आवडते खेळ खेळतात. शिकारीला जातात. व शाळेत त्यामुळे त्यांची गैरहाजरी होते. मग मास्तरांच्या प्रश्नाला उत्तरे देता येत नाही. त्यांची फजिती होते. म्हणून मी आईवडीलांना विनंती करतो की, मुलाला रोज शाळेत पाठवा. अभ्यास करतो की नाही याकडे लक्ष द्या. त्यामुळे त्यांची प्रगती होईल. मुलीनांही शाळेत पाठवा. त्यांच्याही प्रगतीला खूप बाव आहे. या आशयातून कोलाम जमातीत असलेली शिक्षणाबद्दलची जाण स्पष्ट होते. इतकेच नव्हे तर मुलीनांही शिक्षण दिले पाहीजे म्हणजे त्यांची प्रगती होईल याची जाणीव या जमातीला झालेली आहे. हे लक्षात येते.

या जमातीतही विवाहच्या वेळी विविध प्रकारची गाणी गाऊन चेष्टा मस्करी केल्या जाते. त्याचप्रमाणे पती-पत्नीतील भावपूर्ण नाते, शृंगार यासह बदलल्या स्त्रि जीवनाचा आढावाही या गीतातून घेतल्या जातो.

आदिवासींच्या लोकगीतांचे निरीक्षण केल्यानंतर एक बाब स्पष्टपणे जाणवते ती ही की, आदिवासीमध्ये निसर्गनिर्मित, स्वाभाविक नादप्रियतेमुळे पदन्यास व ताल निर्माण झाला व अवयव संचलन होऊन नृत्य आले. आणि मनात दाटलेल्या भावनांना प्रगट करण्यासाठी नृत्य करणा-यांच्या मुखातून सहजस्फूर्त शब्द साकार होऊ लागले. म्हणूनच नादयुक्त शब्दरचना स्फुरली व ती तालबद्ध संगीताच्या रूपाने प्रगट झाली. लयबद्धतेमुळे 'आंदोलन' निर्मिती व त्यातून वाणीला नादबद्ध स्थिती प्राप्त झाली. शब्द अर्थवाहक झाले व स्मृतीत पक्के झाले. त्यातूनच एका पिढीकडून दुस-या पिढीकडे लोकगीतांचा प्रवाह सुरु झाला. या लोकगीतांतून आदिवासी जनमनाच्या भावभावनांचे तरंग त्यांचे जीवनमान, रुढी, परंपरा, विधी, सण उत्सव यांचे प्रतिबिंब उमटले आहे. आदिवासी लोक जीवनाचा अभ्यास करताना या जमातीनी या लोकगीतातून जपलेला सांस्कृतिक वारसा बहुमूल्य ठरतो.

दिलीप अलोजे.

वणी ता.वणी जि.यवतमाळ.

Publish Research Article International Level Multidisciplinary Research Journal For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper, Summary of Research Project, Theses, Books and Book Review for publication, you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed, India

- * International Scientific Journal Consortium
- * OPEN J-GATE

Associated and Indexed, USA

- EBSCO
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Database
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Golden Research Thoughts
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005, Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.aygrt.isrj.org